

Stanovisko Republikovej únie zamestnávateľov

- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 268/2006 Z. z. o rozsahu zrážok zo mzdy pri výkone rozhodnutia v znení neskorších predpisov
 - materiál na rokovaní HSR SR dňa 27.09.2021

Stručný popis podstaty predkladaného materiálu a jeho relevancie z hľadiska RÚZ

Materiál bol predložený na rokovanie Ministerstvom spravodlivosti SR na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2021 až 2024

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Navrhovaná právna úprava má za cieľ upraviť rozsah zrážok zo mzdy v exekúcii tak, aby táto právna úprava zohľadňovala aktuálnu hospodársku a ekonomickú situáciu a súčasne má motivovať povinných zaradiť sa na trh práce a uspokojiť pohľadávky oprávnených za súčasného zachovania príjmu povinného v takej výške, ktorá je potrebná pre zachovanie dôstojného života povinného, zabezpečovanie potrieb rodiny a domácnosti, a v konečnom dôsledku má prispieť aj k uspokojeniu vymáhanej pohľadávky oprávneného, ktorá by inak bola nedobytná z dôvodu, že povinný sa nechce zamestnať práve z obavy vysokých exekučných zrážok.

Návrh nariadenia má nadobudnúť účinnosť dňa 01.01.2022

Postoj RÚZ k materiálu

Navrhovaná právna úprava má za cieľ upraviť rozsah zrážok zo mzdy v exekúcii. **RÚZ upozorňuje na viaceré negatívne dopady návrhu, v prípade ak by bol prijatý v predloženom znení (viď pripomienka nižšie).**

RÚZ návrh v predloženom znení nepodporuje a požaduje jeho prepracovanie.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k návrhu ako celku

RÚZ predkladá nasledovné návrhy, resp. pripomienky na zmenu navrhovanej úpravy a to nasledovne:

- A. Zaviesť minimálnu zrážku, aby si dlžníci plnili povinnosti aspoň v minimálnej miere a rozsahu a nedochádzalo k vzniku negatívnych dopadov, vyššie uvedených : t.j. zachovanie platobnej disciplíny, zníženie počtu zastavených exekúcií..
- B. Doplnenie možnosti zrážok zo mzdy aj pre dlžníkov, ktorí sa rozhodli využiť inštitút oddĺženia podľa štvrtej časti Zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Zavedenie skúšobného obdobia, počas ktorého je možné vykonávať zrážky zo mzdy za rovnakých podmienok ako pri exekúcii. Takto „zrovnoprávnime“ inštitút oddĺženia a exekúcie, keďže pri aktuálnom nastavení dlžníkovi v exekúcii sa vykonávajú zrážky zo mzdy podľa nariadenia, ale dlžníkovi v oddĺžení sa nevykonávajú žiadne zrážky. Tým sa predíde zneužívaniu oddĺženia neplatičmi a zabezpečí sa „minimálna miera uspokojenia“ v oddĺžení pre veriteľov
- C. Odstrániť možnosť aplikácie navrhovanej úpravy na konania začaté pred jej účinnosťou.
- D. Nezvyšovať administratívnu záťaž zamestnávateľov (požiadavka na úpravu informačných systémov u každého zamestnávateľa pre sledovanie príjmu podľa návrhu, pravidelná evidencia údajov o príjme podľa návrhu zákona, pravidelná aktualizácia zmeny rodinného stavu zamestnanca, vydávanie nového potvrdenia

o príjme) ako aj zamestnancov (požiadavka u zamestnávateľa na vyžiadanie dokladov o príjme + predkladanie dokladov o príjme). Zvýši sa administratívna záťaž zamestnávateľov (požiadavka na úpravu informačných systémov u každého zamestnávateľa pre sledovanie príjmu podľa návrhu, pravidelná evidencia údajov o príjme podľa návrhu zákona, pravidelná aktualizácia zmeny rodinného stavu zamestnanca, vydávanie nového potvrdenia o príjme) ako aj zamestnancov (požiadavka u zamestnávateľa na vyžiadanie dokladov o príjme + predkladanie dokladov o príjme).

Odôvodnenie:

Predložený legislatívny návrh bude mať podľa RÚZ nasledovné negatívne dopady :

- Zasiahne výraznou mierou do základných práv veriteľov a to najmä do ústavného práva – vlastníť majetok, nakoľko navrhovanou úpravou rozsahu zrážok sa zhorší vymožitelnosť pohľadávok veriteľov (v niektorých prípadoch nielen zhorší, ale i úplne znemožní) a tým sa zasiahne do vlastníckych práv veriteľov (čo môžeme považovať za „vyvlastnenie“ bez náhrady), nakoľko títo na základe doterajších pravidiel poskytovali občanom úvery, pôžičky s tým, že tieto im budú následne zo strany občanov/ dlžníkov vrátené, avšak vzhľadom na navrhovanú úpravu sa veritelia vrátenia svojej finančnej ekvivalencie nedočakajú, čím sa podstatnou mierou zasiahne do ich majetkovej situácie a ich právneho postavenia. Predpokladáme, že časť veriteľov si bude uplatňovať náhradu ušlého zisku žalobou voči štátu, v dôsledku prijatia tejto legislatívy z dôvodu „vyvlastnenia“. Podľa prepočtov najväčších veriteľov môže ušlý zisk veriteľov predstavovať rádovo desiatky miliónov EUR. Zmenou nastavenia rozsahu zrážok zo mzdy dôjde podľa názoru RÚZ k zvýšeniu objemu nesplácaných úverov a k zneužívaniu zo strany dlžníkov.
- Zvýši sa počet nesplácaných pohľadávok, nakoľko po navrhovanej zmene pohľadávka, ktorá bola doteraz uhrádzaná zrážkami zo mzdy vo výške 30€ mesačne, sa po navrhovanej zmene nevykoná v žiadnom rozsahu (podľa údajov získaných od členov Asociácie slovenských inkasných spoločností navrhovaná zmena rozsahu zrážok zo mzdy spôsobí zvýšenie počtu nesplácaných pohľadávok na 50% a výrazne obmedzí celkovú vymožitelnosť až o 50% všetkých pohľadávok so zrážkami s celkovými vyčíslenými škodami iba na trhu inkasných agentúr vo výške potenciálne 15 miliónov EUR ročne) s čím súvisí ďalší negatívny následok.
- Zvýšený nárast zastavenia exekúcií v zmysle zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní v dôsledku toho, že sa po dobu 18 mesiacov neuskutoční žiadna zrážka z dôvodu, že zrážky pred navrhovanou úpravou boli v nízkej sume a po navrhovanej úprave sa znížia na 0 EUR, s čím súvisí ďalší negatívny následok,
- Do vlastníckeho práva veriteľov sa zasiahne aj tým, že v prípade zastavenie starých exekúcií v zmysle vyššie uvedeného zákona a skutkových okolností budú oprávnení, teda veritelia ešte zaviazaní na úhradu trov exekúcie (čiže veriteľ vynaložil náklady na súdny poplatok pri podaní žaloby a na poplatok za podanie návrhu na exekúciu a po vynaložení týchto nákladov nedosiahne vymoženie svojho nároku, ale naopak veriteľ je zaviazaný uhradiť ďalšie trovy súvisiace so zastavením exekúcie, keďže počas 18 mesiacov nedošlo ani k čiastočnému vymoženiu). T.j. okrem nevymoženia svojho nároku by odhadovaný ročný náklad na ukončené exekúcie v prípade inkasných agentúr predstavoval zhruba 1 milión EUR ročne. Predpokladáme, že časť veriteľov si bude uplatňovať náhradu škody, ktorá bude veriteľom spôsobená v dôsledku prijatia tohto návrhu.
- Spôsobí nárast úrokov, čím sa zhorší postavenie aj samotných dlžníkov, nakoľko predĺžením lehoty na úhradu záväzkov sa predĺži aj doba úročenia záväzku (príklad: Dlžník podľa doterajšieho nastavenia dokázal uhradiť svoj záväzok v priebehu 2 rokov, po zmene legislatívneho návrhu dlžník uhradí záväzok v priebehu 4 rokov, čiže o 2 roky sa predĺži doba úročenia záväzku)
- Zhorší sa vymožitelnosť práva veriteľov či dokonca úplne znemožní, a dôjde k porušeniu základných princípov, na ktorých je postavený záväzkovo – právny vzťah a to princíp rovnosti zbraní, či k porušeniu práva na spravodlivé konanie
- Dôjde k porušeniu základnej zásady a to zásady zákazu retroaktivity, teda spätnej pôsobnosti účinnosti právnych predpisov na konania začaté pred ich účinnosťou

Vzhľadom aj na vyššie uvedené, žiadame o predloženie relevantných a aktuálnych analýz, ktorými sa preukáže splnenie cieľa stanoveného navrhovanou legislatívnou zmenou a to napríklad, aký je predpokladaný nárast zamestnanosti v jednotlivých vzdelanostných skupinách a podobne.

Zároveň si dovoľujeme požiadať o predloženie výpočtov realizovaných v pracovnej skupine, ktoré sú spomenuté v materiáli Doložka vybraných vplyvov na 3 strane, citujem „navrhované parametre a pre určenie základnej sumy a zrážky bez obmedzenia sú výsledkom práce pracovnej skupiny a výpočtov realizovaných na základe rôznych parametrov v pracovnej skupine“

V tomto smere si dovoľujeme poukázať na podobnú legislatívnu zmenu uskutočnenú v Českej republike v rokoch 2019-2020, ktorá sa uskutočnila na základe takmer totožnej argumentácie, a pri ktorej došlo k zásadnému zvýšeniu základnej sumy a sumy, nad ktorú sa zráža bez obmedzenia. Základná suma podľa nariadenia vlády ČR č. 595/2006 Sb. predstavuje aktuálne 7.872,75 CZK (308,28 eur) a suma, nad ktorú sa zráža bez obmedzenia 20.994 CZK (822,07 eur). Napriek tomu, že tieto zmeny boli v ČR uskutočnené v období ekonomickej konjunktúry, nemáme vedomosť o žiadnych empirických údajoch, ktoré by dokazovali, že došlo k dosiahnutiu očakávaného cieľa. Zamýšľaná horná hranica zrážok bez obmedzenia je dokonca vyššia ako bola v ČR.

Zároveň žiadame odpoveď, na základe akých predpokladov, analýz, štatistík, relevantných podkladov (napríklad počet povinných v exekúcii; počet novo zamestnaných povinných; počet pohľadávok, ktoré sa prestanú uhrádzať v dôsledku zmeny pravidiel) odôvodnil predkladateľ potrebu zmeny aktuálnej právnej úpravy pri rozsahu zrážok.

RÚZ predkladá nasledovné návrhy, resp. pripomienky na zmenu navrhovanej úpravy a to nasledovne:

- Upraviť sumu, nad ktorú sa zvyšok mzdy povinného zrazí bez obmedzenia, napr. na 60% priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva SR za predchádzajúci kalendárny rok. Návrh spôsobí rapidný nárast sumy z doterajších 150% živ. Minima (322€) na 80% priemernej mzdy (906€)
- Zaviesť minimálnu zrážku, v primeranej sume, aby si dlžníci plnili povinnosti aspoň v minimálnej miere a rozsahu a nedochádzalo k vzniku negatívnych dopadov, vyššie uvedených : t.j. zachovanie platobnej disciplíny, zníženie počtu zastavených exekúcií..
- Doplnenie možnosti zrážok zo mzdy aj pre dlžníkov, ktorí sa rozhodli využiť inštitút oddĺženia podľa štvrtej časti Zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Zavedenie skúšobného obdobia, počas ktorého je možné vykonávať zrážky zo mzdy za rovnakých podmienok ako pri exekúcii. Taktó „zrovnoprávnime“ inštitút oddĺženia a exekúcie, keďže pri aktuálnom nastavení dlžníkovi v exekúcii sa vykonávajú zrážky zo mzdy podľa nariadenia, ale dlžníkovi v oddĺžení sa nevykonávajú žiadne zrážky. Tým sa predíde zneužívaniu oddĺženia neplatičmi a zabezpečí sa „minimálna miera uspokojenia“ v oddĺžení pre veriteľov
- Odstrániť možnosť aplikácie navrhovanej úpravy na konania začaté pred jej účinnosťou.

Navrhovaná právna úprava vyvoláva u občanov dojem, že nie je potrebné si plniť svoje záväzky a vytvára podmienky pre skupinu obyvateľov, ktorí sa snažia žiť na úkor svojich veriteľov (dlžníci, ktorí čerpajú úver s vedomím, že úver nebudú splácať) a existuje predpoklad (s poukazom na skúsenosti z ČR), že títo občania nebudú mať záujem pracovať, čím je spochybnený cieľ navrhovanej právnej úpravy - „Navrhovaná právna úprava má motivovať povinných zaradiť sa na trh práce a uspokojiť pohľadávky oprávnených za súčasného zachovania príjmu povinného“

Ako sme uviedli vyššie navrhovaná právna úprava spôsobí zastavenie veľkého počtu exekúcií, čím je spochybnený ďalší cieľ navrhovanej právnej úpravy – „má motivovať povinných zaradiť sa na trh práce a uspokojiť pohľadávky oprávnených za súčasného zachovania príjmu povinného v takej výške, ktorá je potrebná pre zachovanie dôstojného života povinného, zabezpečovanie potrieb rodiny a domácností“ .

V minulosti boli prijaté viaceré právne úpravy, ktoré mali za cieľ prispieť k vyššej zamestnanosti dlžníkov, ale doteraz Ministerstvo spravodlivosti SR ani Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR nepredložilo dopad prijatých

legislatívnych zmien (benevolentné podmienky pre oddĺženie fyzických osôb, ukončenie starých exekúcií) na zamestnanosť dlžníkov.

Dovoľujem si poukázať na skutočnosť, že samotné legislatívne úpravy nevedú k zmene spôsobu života dlžníkov, ako poukazuje aj skúsenosť z Francúzska, kde štát umožnil dlžníkom sa rýchlo oddĺžiť a umožnil tak dlžníkom „fresh reštart“. Napriek možnosti takto oddĺžených občanov sa zamestnať a zaradiť sa do spoločnosti, až 40% takto oddĺžených občanov vo Francúzsku využilo opakovanú možnosť sa oddĺžiť .

Považujeme za veľké riziko pre spoločnosť, ak štát prostredníctvom legislatívy umožňuje bonitným osobám a osobám s pravidelným príjmom vyhýbať sa plateniu svojich dlhov. Tým, že sa občania vyhýbajú plateniu svojich dlhov, zvyšuje sa podiel zlyhaných pôžičiek a úverov vo finančnom sektore, čo v konečnom dôsledku môže ohroziť vklady obyvateľov, samosprávy a daňových poplatníkov (keďže banky poskytujú úvery najmä z vkladov obyvateľstva a podnikov, v prípade rapidného zvýšenia miery zlyhaných úverov banka nie schopná vrátiť vkladateľom ich vklady).

Na nárast zlyhaných úverov upozorňuje aj NBS v Správe o finančnej stabilite zverejnenej za november 2020, v ktorej upozorňuje na nesplácanie úverov ako na hlavné riziko pre finančnú stabilitu a dokonca v roku 2021 NBS očakáva nárast zlyhaných úverov.

Na základe vyššie uvedeného navrhujeme pozastaviť legislatívny proces a viesť k návrhu odbornú diskusiu na podklade relevantných analýz, ktoré zhodnotia význam, riziká a dopady navrhovanej legislatívy.

Zdroj: RÚZ